

Lech Krzyżaniak

Oaza Dachła (Pustynia Zachodnia)

Informator Archeologiczny : badania 22, 161-162

1988

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

**Meldum
Mastaba Nesfermata**

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze PP Pracownia Konserwacji Zabytków

W Meldum pracowała misja w składzie: dr inż. Jan Borkowski (kierownik), mgr inż. Kazimierz Błaszczyk - konstruktorzy, mgr. Krzysztof Wieczorek, Wanda Machniewicz - konserwatorzy, mgr mgr Rafał Koliński i Alfred Twardecki (UW) - archeolodzy. Kampania trwała od 3.03 do 28.04.1988 roku.

Pierwsze tygodnie kampanii zostały poświęcone na produkcję cegły mułowej. W sumie wykorzystano ponad 3 tysiące sztuk cegły z dodatkiem silikonowego środka utwardzającego Ahydrosilu K.

W drugim okresie działalności przystąpiono do prac rekonstrukcyjnych przy południowej kaplicy grobowej mastaby Nefermata. Usunęto rumowisko przykrywające koronę zachowanego muru a także uszkodzone i zdestrukuralizowane cegły z korony i obu lic murów kaplicy. Dokonano też odpłaszczenia spoin i wolnych przestrzeni między cegłami. Następnie w miejsce usuniętych cegieł wstawiono uprzednio wyprodukowane cegły zabezpieczone Ahydrosilem K. Zachowany mur przykryto 1-2 warstwami nowej cegły i wszystkie mury, wraz z zachowanymi tynkami, zabezpieczono przed wpływami atmosferycznymi przez opryskanie Ahydrosilem Z.

Dokonano zabezpieczenia i wstępnej konserwacji tynków pokrywających wschodnią fasadę mastaby.

Przygotowano projekt zabezpieczenia gipsowych tynków lica mastaby oraz całościowej koncepcji architektonicznej konserwacji mastaby.

Prace będą kontynuowane.

**MINSHAT ABU OMAR
(Wschodnia Delta)**

Państwowe Zbiory Sztuki Egipskiej w Monachium we współpracy ze Stacją Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze, Muzeum Archeologicznym w Poznaniu i Instytutem Historii Kultury Materialnej PAN

Ekspedycją kierował prof. dr Dietrich Wildung z PZSze, natomiast pracami terenowymi doc. dr hab. Lech Krzyżaniak (autor sprawozdania). Ze strony polskiej udział wzięli: doc. dr hab. Michał Kobustewicz z Zakładu Archeologii Wielkopolski IHKM PAN w Poznaniu oraz Waldemar i Wanda Jerkowie (dokumentaliści) ze ZAŚ UW. Działający sezon badań wykopaliskowych. Cmentarzysko z okresu predynastycznego i nekropola datowana na czasy od tzw. okresu późnego do rzymskiego.

Kontynuowano eksploatację cmentarzyska z okresu predynastycznego, obejmując nią prawie całą resztkę zachowanego, nie zniszczonego wzgórza-stanowiska. Spośród odkrytych 26 pochówków z tego okresu na wyróżnienie przede wszystkim zasługują trzy groby zbudowane z cegły suszonej, o dużych rozmiarach, wielokomorowe, wykonane na planie prostokąta. We wszystkich znajdowały się komory główne, przeznaczone na zwłoki zmarłego i najcenniejsze elementy wyposażeniagrobowego (biżuteria. Inne ozdoby, naczynia miedziane i kamienne itp.). Komory pomocnicze (boczne) przeznaczone były na liczne naczynia ceramiczne dużych rozmiarów. Zakończono eksploatację tylko jednego z dużych grobów.

Na rozległej nekropolii, na której do tej pory natrafiono na pochówki z okresu rzymskiego, zidentyfikowano także groby z tzw. okresu późnego (VI-IV w.p.n.e.) i ptolomejskiego (III-I w. p.n.e.).

Badania będą kontynuowane.

**OAZA DACHLA
(Pustynia Zachodnia)**

Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kairze we współpracy z Muzeum Archeologicznym w Poznaniu i Royal Ontario Museum w Toronto

Badania rytów naskalnych (petroglifów). Badania terenowe przeprowadził doc. dr hab. Lech Krzyżaniak. Pierwszy sezon prac. Ryty naskalne z okresu od epipaleolitu-neolitu do czasów dynastycznych.

We wschodniej, obecnie pustynnej części Oazy Dachla załaugurowano systematyczne badania rytów naskalnych, prowadzone w ramach międzynarodowego projektu badań nad tzw. stosunkiem kulturowym do zwierząt (m.in. genezą udomowienia) w tej części Sahary

u schyłku epoki kamienia. W tym celu wybrano obszar o pow. 6.400 m² (800 x 800 m), położony na wschód od wioski Taneida, na szlaku wiodącym z Oazy Dachla do Oazy Chargea. Nie był on jeszcze badany przez archeologa. Planuje się przeprowadzenie tutaj badań zarówno stanowisk osadniczych metodą wykopaliskową jak i petroglifów.

W kwadracie tym odkryto 23 stanowisk petroglifów. Wykonano ich dokumentację fotograficzną, a także częściową dokumentację rysunkową (przerisy) i opisową; wykonano także jeden negatyw lateksowy sceny rytualnej. Według tradycyjnej chronologii rytów naskalnych w Pustyni Zachodniej, odkryte stanowiska można datować na czasy od epipaleolitu i wczesnego neolitu (sceny łowieckie, fauna łowna), poprzez neolit (sceny rytualne - tzw. boginie w asocjacji ze zwierzętami udomowionymi i łownymi), aż do czasów Starego Państwa (sceny pastersko-rytualne i łowieckie).

Jak się wydaje, uzyskano także informacje, które mogą zmienić tradycyjne poglądy na chronologię rytów naskalnych w tej części Pustyni Zachodniej, ich związki z dolną Nilu i kontekst społeczny, w którym one powstały.

Badania będą kontynuowane w 1990 r.

QASR EL-SAGHA
Miasto z okresu Średniego
Państwa i II Okresu
Przejściowego

Uniwersytet Jagielloński, Instytut Archeologii we współpracy z Niemieckim Instytutem Archeologicznym w Kalrze.

Pracami kierował prof. dr hab. Joachim Śliwa, uczestniczyli: mgr Andrzej Matoga i dr Krzysztof Ciałowicz. Siódmy sezon prac wykopaliskowych.

Badania wykopaliskowe prowadzone są na terenie miasta założonego w okresie Średniego Państwa (przypuszczalnie u schyłku XII dynastii) w rejonie depresji fajumskiej na północnym brzegu Jeziora Moeris (obecnie w odległości ok. 8 km o brzegu Jeziora Birket Qarun). Obiekt posiada regularną zabudowę wykonaną zgodnie ze ściśle ustalonym i przemyślanym projektem. Cały zespół miejski założony na planie prostokąta posiada wymiary 116 x 82 m, otoczony jest masywnymi murami obronnymi o grubość 2,20 m. Materiał budowlany stanowił cegła piaskowa, wzmocniona na narożnikach blokami wapienia. Z wapienia wzniesione były także konstrukcje obu bram miejskich, odsłonięte w poprzednich kampaniach.

Zadaniem 4-tygodniowej kampanii wykopaliskowej 1988 r. było rozpoznanie zabudowy mieszkalnej w zachodniej części miasta (przebadano powierzchnię ok. 850 m²), odsłaniając trzy jednostki mieszkalne, system komunikacyjny w rejonie północnej bramy miejskiej oraz ciąg murów miejskich na odcinku 20 m. Wyniki tegorocznego sezonu pozwoliły na uzupełnienie planu miasta, dostarczyły też ważnych materiałów mających istotne znaczenie dla ustalenia chronologii i faz użytkowania odświeżanego ośrodka miejskiego (ceramika, narzędzia, naczynia kamienne, palety kosmetyczne, rozcieracze do złota a także fragment reliefu i fragment wotnie użytej steli z dekoracją figuralną, dobrze zachowana pieczęć z wapienia i ametystowy skarabeusz). Miasto zostało opuszczone pod koniec II Okresu Przejściowego.

Badania będą kontynuowane.

TELL ATRIB
DELTA CENTRALNA

Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej UW w Kalrze we współpracy z Egipską Służbą Starożytności

Trzy kampanie wykopaliskowe kierowane przez prof. dr. hab. Karola Myśliwca (ZAS PAN): - Dr Barbara Ruszczyk (Muzeum Narodowe Warszawa), dr Franciszek Pawlicki (Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej Kalr), mgr Henryk Meyza (ZAS PAN), mgr Anna Południkiewicz (Państwowe Muzeum Etnograficzne Warszawa), Jarosław Dobrowolski - architekt, Grzegorz Wyrzykowski - fotograf. Dzieląły sezon prac (1.03 - 6.04 1987). Rzymska i bizantyjska dzielnica miejska starożytnego Athribis. - Dr Barbara Ruszczyk (Muzeum Narodowe Warszawa), dr Franciszek Pawlicki (Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej Kalr), dr Aleksandra Krzyżanowska (Muzeum Narodowe Warszawa), dr hab. Barbara Li-chocka (ZAS PAN), dr Tomasz Scholl (UW), mgr Anna Południkiewicz (PME Warszawa), Krzysztof Kamiński - architekt, Grzegorz Wyrzykowski - fotograf. Jedenasty sezon prac (29.08 - 08.10.1987). Ptolemejska i wczesnorzymska dzielnica Athribis. Dr Barbara Ruszczyk (Muzeum Narodowe Warszawa), dr Franciszek Pawlicki (Polska Stacja Archeologii Śródziemnomorskiej Kalr), mgr Anna Południkiewicz (PME Warszawa), mgr Adam Łajtar (ZAS PAN), mgr Tomasz Górecki (Muzeum Narodowe Warszawa), mgr Grzegorz Kubaszewski (archeolog), Janusz Wałkuski - architekt,